

SOTSIAALMINISTEERIUM

Tulemusvaldkonna HEAOLU 2022. aasta tulemusaruanne

Sisukord:

1. Heaolu tulemusvaldkond	4
1.1 Tulemusvaldkonna üldinfo ja mõõdikud	4
1.2 Tulemusvaldkonna olukorra analüüs	5
1.3 Tulemusvaldkonna kulude lõpliku eelarve jaotus programmide lõikes	7
1.4 Aruandeaasta tulemusvaldkonna eelarve täitmine (tuhat eurot).....	7
2. Tööturuprogramm.....	9
2.1 Programmi ja programmi meetme mõõdikud	9
2.2 Programmi olukorra analüüs.....	10
2.3 Programmi tegevuste täitmise analüüs	10
2.4 Aruandeaasta programmi ja programmi tegevuse eelarve täitmine.....	11
3. Hoolekandeprogramm	13
3.1 Programmi ja programmi meetme mõõdikud	13
3.2 Programmi olukorra analüüs.....	13
3.3 Programmi tegevuste täitmise analüüs	14
3.4 Aruandeaasta programmi ja programmi tegevuse eelarve täitmine.....	15
4. Sotsiaalkindlustuse programm.....	17
4.1 Programmi ja programmi meetme mõõdikud	17
4.2 Programmi olukorra analüüs.....	18
4.3 Programmi tegevuste täitmise analüüs	19
4.4 Aruandeaasta programmi ja programmi tegevuse eelarve täitmine.....	19
5. Soolise võrdõiguslikkuse programm	21
5.1 Programmi ja programmi meetme mõõdikud	21
5.2 Programmi olukorra analüüs.....	21
5.3 Programmi tegevuste täitmise analüüs	22
5.4 Aruandeaasta programmi ja programmi tegevuse eelarve täitmine.....	23
6. Laste ja perede programm.....	25
6.1 Programmi ja programmi meetme mõõdikud	25
6.2 Programmi olukorra analüüs.....	25
6.3 Programmi tegevuste täitmise analüüs	26
6.4 Aruandeaasta programmi ja programmi tegevuse eelarve täitmine.....	27
LISA 1 Programmide meetme ja tegevustasandi mõõdikud.....	29

LISA 2 Panus riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ tegevuskava elluviimisesse	34
LISA 3 Tulemusvaldkonna sisend riigi 2022. aasta majandusaasta koondaruandesse	35

1. Heaolu tulemusvaldkond

1.1 Tulemusvaldkonna üldinfo ja mõõdikud

Tulemusvaldkond	Tulemusvaldkonna strateegiadokumendid (valdkonna arengukavad, poliitika põhialused jms)	Programm sh vastutavad ministeeriumid*
HEAOLU	Heaolu arengukava 2016–2023	Tööturuprogramm Hoolekandeprogramm Sotsiaalkindlustuse programm Soolise võrdõiguslikkuse programm
	Laste ja perede arengukava 2012–2020	Laste ja perede programm

*Kõikidel tulemusvaldkonna HEAOLU programmidel oli 2022. aastal vastutav ministeerium Sotsiaalministeerium

Tulemusvaldkonna eesmärk:	<ul style="list-style-type: none"> Tööhõive kõrge tase ning pikk ja kvaliteetne tööelu. Sotsiaalse ebavõrdsuse ja vaesuse vähenemine, sooline võrdsus ning suurem sotsiaalne kaasatus
Tulemusvaldkonnaga enim seotud strateegia „Eesti 2035“ sihid:	<ul style="list-style-type: none"> Eestis elavad arukad, terved ja tervist hoidvad inimesed Eesti ühiskond on hooliv, koostöömeelne ja avatud

Alates 2023. aastast kehtib Vabariigi Valitsuse poolt 22. veebruaril 2023 kinnitatud „Heaolu arengukava 2023–2030“, mis koondab varasema kahe arengukava „Heaolu arengukava 2016–2023“ ja „Laste ja perede arengukava 2012–2020“ valdkonnad üheks tervikuks. Alates 2023. aasta aprillist kuuluvad peaministri korraldusega tööhõive, tööturu, töösuhete ja töökeskkonna korraldamine ning võrdse kohtlemise ja soolise võrdsuse edendamine tööelus ja majanduses majandus- ja infotehnoloogiaministri vastutusvaldkonda.

Tulemusvaldkonna mõõdikud		Tegelik			Sihttase		
		2020	2021	2022	2022	2023**	2035*
Tööhõive määr 20-64-aastaste seas, %	Mehed	81,3%	81,2%	83,3%	82,9%	82,9%	—
	Naised	76,9%	77,5%	80,4%	75,9%	76,0%	—
	Kokku	79,1%	79,3%	81,9%	79,4%	79,5%	—
Tööelu kestus aastates	Mehed	39,5	39,1	—	40,1	40,2	—
	Naised	38,4	39,0	—	38,2	38,3	—
	Kokku	39,0	39,1	—	39,1	39,2	—
Absoluutse vaesuse määr %	Mehed	2,7%	1,8%	—	3,4%	3,3%	—
	Naised	1,8%	1,0%	—	2,5%	2,4%	—
	Kokku	2,2%	1,4%	—	2,9%	2,8%	—

Suhtelise vaesuse määr %	Mehed	18,0%	20,8%	–	14,8%	14,8%	–
	Naised	22,9%	24,6%	–	15,2%	15,2%	–
	Kokku	20,6%	22,8%	–	15,5%	15,5%	–
Loomulik iive		–2602	–5315	–5669	Positiivne	Positiivne	–
Summaarne sündimuskordaja		1,58	1,61	–	1,65	1,67	–
Absoluutse vaesuse määr 0–17aastaste laste seas □ %		2,7%	1,3%	–	3,2%	3,1%	–
Naiste ja meeste keskmise tunnipalga vahe ehk sooline palgalõhe %		15,6%	14,9%	–	18,9%	18,5%	5%

*2035. aasta sihttase täidetakse vaid riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ mõõdikute kohta.

** 2023. aasta sihttasemel on lähtutud 2022-2025 RESist, mitte 2023-2026 RESist, kuna seoses Heaolu arengukava 2023-2030 koostamisega muutusid alates 2023. aastast tulemusvaldkonna mõõdikud.

1.2 Tulemusvaldkonna olukorra analüüs

Loomulik iive on viimastel aastatel olnud rahvastiku koosseisust tulenevalt negatiivne. Vanemaealiste inimeste arv kasvab ja sündinud naiste arv väheneb, mis on ka põhjuseks taastetasemest madalamaks sündimuseks viimastel aastakümnetel. Sündimust mõjutab ka ebastabiilsus ühiskonnas – viimase kolme aasta majandust, tervist ja julgeolekut puudutavad kriisid väljenduvad sündide arvu languses. Eriti järsk sündide arvu langus toimus 2022. aastal, mil sündis 11 646 last ehk 12,3% vähem kui aasta varem (2021. aastal oli 13 272 sündi). 2022. aasta sündide arv on viimase saja aasta madalaim. Surmade arv on samas kasvutrendis, kuna vanemates vanusrühmades on endised suured põlvkonnad. Lisaks suurendas aastatel 2020-2022 suremust tervisekriis.

Vaatamata majanduslangusele võis 2022. aastal täheldada Eesti tööturu kiiret taastumist koroonaaegsest madalseisust. Tööhõive määr (20-64a) tõusis aastaga rekordilise 81,9%-ni ning töötuse määr langes 5,6%-ni. Hõive kasvas kiiremini teenustesektoris, naiste ja vanemaealiste hulgas. Tööjõus osalemise määra järsu suurenemise tõttu võib eeldada ka tööelu kestuse jätkuvat pikenemist järgnevatel aastatel.

Paremad tööturunäitajad selgitavad absoluutses vaesuses ehk alla arvestuslikku elatusmiinimumi elavate inimeste osatähtsuse vähenemist 1,4%-ni 2021. aastal (2020. aastal 2,2%), seda nii erinevate vanusrühmade kui sugude lõikes. Sissetulekute ebavõrdsust iseloomustav suhtelise vaesuse määr aga kasvas 2021. aastal 22,8%-ni. Kuna tööealiste inimeste (sh lastega perede) sissetulekud suurenesid rohkem kui vanemaealistel, kelle peamine sissetulek on vanaduspension, kasvas suhteline vaesus eelkõige vanemaealiste arvelt, seevastu lastega peredes see vähenes.

Sooline palgalõhe on Eestis viimase 10 aasta jooksul olnud küll langustrendis, kuid on jätkuvalt üks Euroopa Liidu kõrgeim. 2021. aastal oli naiste ja meeste palgaerinevus 14,9%. Seda mõjutavad nii soolised stereotüübid, ebavõrdne hoolduskoormuse jagamine kui ka horisontaalne ja vertikaalne sooline segregatsioon. OECD 2022. aasta raport toob välja, et Eesti jääb ühiskonnas valitsevate püsivate sooliste erinevuste tõttu iga-aastaselt ilma märkimisväärsest majanduskasvust.

2022. aasta olulisimad saavutused:

- **Ukraina sõjapõgenike vastuvõtmine ja Eestis kohanemise toetamine**, eesmärgiga aidata inimesed võimalikult kiiresti iseseisvale elule. Sotsiaalkindlustusamet koostöös erasektoriga tagas 2022. aastal ajutise majutuse enam kui 23 000 inimesele, kes on riigi pakutud majutus kasutanud keskmiselt 1,5 kuud – enam kui poole lühem aeg lubatud neljast kuust. Lisaks ajutisele majutusele pakkus riik psühhosotsiaalset kriisituge ning muid teenuseid ja toetusi. Umbes 40% 20-64-aastastest sõjapõgenikest leidis endale töö ning umbes 60% sõjapõgenikest tasusid oma püsiva elukoha eest ise või koos pere ja sõprade abiga.
- **Õiglasema ja rahaliselt jätkusuutlikuma pensionisüsteemi tagamiseks** valmis soodustingimustel vanaduspensionide ja väljateenitud aastate pensionide reformi eelnõu, mille tulemusena kaovad varasemat pensioni võimaldavad ametialade nimekirjad ning selle asemele on loodud töövoime hindamise süsteem. Riigikogus võeti seadusemuudatus vastu 2023. aasta veebruaris. Muudatus suurendab pikas vaates tööhõivet, inimeste pensione ja pensionisüsteemi rahalist jätkusuutlikkust ning panustab riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ vajalikku muutusesse „*Uuendame sotsiaalkaitse korraldust, arvestades ühiskondlikke muutusi*“.
- **Üldhoolduse reformi elluviimine**, millega muutub hooldekodukoht inimestele paremini kättesaadavaks, hooldusteenus muutub inimesekesksemaks, sh antakse tuge hooldustöötajate töökoormuse vähendamiseks ja palgatõusuks, ning läbi abivajaduse parema hindamise ja kodus elamist toetavate teenuste võimaldamise ennetatakse hooldusvajaduse süvenemist. Riigikogu kiitis hooldereformi heaks 2022. aasta detsembris. Muutus panustab „Eesti 2035“ vajalikku muutusesse „*Parandame erivajadusega inimeste heaolu ja ühiskondlikku aktiivsust ning tõhustame pikaajalise hoolduse süsteemi*“.
- **Uue ohvriabi seaduse vastuvõtmine** Riigikogus 2022. aasta lõpus parandab abi kättesaadavust vägivalla, kuriteo või kriisijuhtumi ohvritele. Pere- ja seksuaalvägivalla ohvrid hakkavad edaspidi saama traumast taastumist toetavat vaimset tervise abi sõltumata süüteomenetlusest. Kuriteoohvrite hüvitiste taotlemise süsteemi muudeti ohvrisõbralikumaks. Seadus jõustus 2023. aasta aprillis. Muutus panustab „Eesti 2035“ vajalikku muutusesse „*Toetame vaimset tervist ning vähendame vaimset ja füüsilist vägivalda*“.
- **Muudatused töötuskindlustushüvitise süsteemis**, mis muudavad hüvitise maksmise perioodi sõltuvaks majandusolukorrast. Pandlik süsteem pakub töötutele keerulistel aegadel suuremat kindlustunnet ja parematel aegadel motiveerib kiirelt tööle naasma. Töötutele abi osutamist mõjutab ka **uus tööturumeetmete seadus**, mis korrastab ja lihtsustab tööturuteenuste õigusruumi ja võimaldab edaspidi tõhusamalt reageerida muutustele tööturul. Kõnealused muudatused panustavad „Eesti 2035“ vajalikku muutusesse „*Uuendame sotsiaalkaitse korraldust, arvestades ühiskondlikke muutusi*“.
- **Perehüvitiste muudatused**, mille eesmärk oli toetada lastega perede majanduslikku toimetulekut ja suurendada kindlustunnet pereplaneerimisel. Muudatustega tõusid nii lastetoetused, lasterikka pere toetus kui ka üksikvanema toetus. Muudatus panustab „Eesti 2035“ vajalikku muutusesse „*Kujundame tervikliku rahvastiku- ja perepoliitika kestliku rahvastiku ja heaolu tagamiseks*“.

Järgnevate aastate väljakutsed:

- **Pikaajalise hoolduse reformiga jätkamine ning erihoolekande kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamine.** Erivajadustega inimeste tugisüsteemi reformi raames on

fookuses erihoolekandeteenuste hindade muutmine kulupõhiseks, anda isiksusekeskse erihoolekande teenusmudeli (ISTE) teenuste koordineerimine KOVidele ning vähendada järjekordi. Pikaajalise hoolduse reformi raames on vajalik luua omasteholdajatele toetavad meetmed ning pakkuda KOVidele tuge koduteenuste arendamisel.

- **Tervishoiuteenuste ja sotsiaalteenuste lõimimine ja koordineeritud osutamine** koostöös KOVidega (sh ühise asjaajamiskoha põhimõtte rakendamine ja andmevahetuse parandamine).
- **Miinumampensiooni suurendamine, tööandjapensiooni arendamine ja pensioniteadlikkuse tõstmine**, et tagada inimestele piisav sissetulek vanaduspõlveks.
- **Kriisideks valmisoleku ja haldusala asutuste toimepidevuse tagamine.**

1.3 Tulemusvaldkonna kulude lõpliku eelarve jaotus programmide lõikes

Tulemusvaldkonna programmid	Lõplik eelarve (tuhat eurot)	Eelarve osakaal tulemusvaldkonna kogueelarvest
Tööturuprogramm	818 538	17,16%
Hoolekandeprogramm	194 940	4,09%
Sotsiaalkindlustuse programm	2 898 886	60,77%
Soolise võrdõiguslikkuse programm	1 707	0,04%
Laste ja perede programm	856 250	17,95%

1.4 Aruandeaasta tulemusvaldkonna eelarve täitmine (tuhat eurot)

Tulemusvaldkond HEAOLU	Esialgne eelarve	Lõplik eelarve	Täitmine
Kulud kokku	4 566 157	4 770 321	4 629 469

Tulemusvaldkonna lõplik eelarve kujunes **204,2 mln eurot** suuremaks kui esialgne eelarve. Lõpliku eelarve moodustanud olulisemad muudatused olid:

- 2022. aasta lisaeelarve – eelarve suurenes 160,6 mln euro võrra. Lisavahenditest 160,1 mln eurot on seotud Ukrainast Eestisse jõudvate sõjapõgenike toimetulemise korraldamisega ning 0,5 mln eurot laiapindse julgeoleku ja vastupanuvõime tugevdamise meetmega - küberturbevõimekuse tõstmisega seotud IKT kuludega.
- Vabariigi Valitsuse reservi eraldised – reservist suunati eelarvesse 32,5 mln euro võrra. Sellest 30 mln eurot suunati hinnatõusu leevendamise toetuse maksmiseks lastega peredele, pensionäridele ja töövõimetoetuse saajatele, 1,2 mln eurot valitsemisala IKT teenuste jätkusuutlikkuse tagamiseks ning 1,2 mln eurot Ukraina sõjapõgenike esmaste kulude katteks.
- 2021. aastast üle toodud vahendid – eelarve suurenes 15,7 mln euro võrra. Suurimad ülekantud vahendid on seotud 5,5 mln euro ulatuses Sotsiaalkindlustusameti hoolekande programmi teenuste osas, mille jääk oli tingitud COVID-kriisi mõjust ning vahendeid kasutati 2022. aasta erihoolekande ja rehabilitatsiooni teenuste katteks; 2,7 mln eurot Sotsiaalministeeriumi all kajastatud hasartmängumaksu seaduse vahendite laekumisest, vastavaid vahendeid kasutati seadusest tulenevalt erinevat organisatsioonide tegevuste toetamiseks ning 1,2 mln eurot sotsiaalkaitse infosüsteemide arendusteks võetud kohustuste osas. Välisvahendeid toodi 2021. aastast üle 0,4 mln eurot.

- välisvahendid - eelarve vähenes välisvahendite edasilükkumisest ja ära jäämisest 6,0 mln eurot (koos üle toodud vahenditega vähenemine kokku 5,6 mln eurot).

Eelarve kasutus oli lõplikult eelarvest **140,8 mln eurot** väiksem. Põhiosa väiksemast kasutamisest on seotud piirmäärata kulude osas:

- seaduses sätestatud toetuste ja teenuste osas, kus toetuse määr tuleneb õigusaktidest, kuid toetuste saajate või teenuste saajate arv muutub (nt peretoetused jms) – selliste vahendite kasutus oli 87,4 mln eurot väiksem.
- sotsiaalmaksust ja töötuskindlustuse vahenditest planeeritud kulud olid 16,9 mln eurot väiksemad.
- välisvahenditega seotud kulud olid 10,4 mln eurot väiksemad.

Piirmääraga kulusid kasutati 26,8 mln eurot vähem, sh Ukraina sõjapõgenikega seotud vahendeid 12,5 mln eurot. Vastavatest vahenditest on kohustused võetud ning vahendid viiakse järgmisesse aastasse üle 26,5 mln euro ulatuses.

2. Tööturuprogramm

Programmi nimi	Tööturuprogramm
Programmi eesmärk	Tagada kõrgtasemel tööhõive tööjõu nõudluse ja pakkumise vastavuse kaudu ning kvaliteetsed töötingimused, mis toetavad pikaajalist töөлus osalemist.
Strateegia „Eesti 2035“ siht (alasihi täpsusega)	Arukas inimene hindab teadmisi, hoiab ennast, teisi ja (elu)keskkonda ning suhtub toetavalt kõikidesse ühiskonnarühmadesse. Ta on teadmistehimuline, loov ja ettevõtlik, tahab õppida ning on valmis töö olemuse muutumiseks.
Programmi periood	2022–2025
Peavastutaja (ministeerium)	Sotsiaalministeerium (2022. aastal)
Kaasvastutajad (oma valitsemisala asutused)	Tööinspeksioon (TI), Riikliku Lepitaja Kantselei, Sotsiaalkindlustusamet (SKA), Astangu Kutser rehabilitatsiooni Keskus (Astangu KRK), Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK), Eesti Töötukassa (TK)

2.1 Programmi ja programmi meetme mõõdikud

Programmi tegevuste tasandi mõõdikud on kajastatud tulemusaruande lisis nr 1.

Programmi mõõdikud		Tegelik			Sihttase	
		2020	2021	2022	2022	2023
Tööjõus osalemise määr % 15–64-aastaste seas <i>Allikas: Statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring</i>	mehed	81,8%	81,4%	82,7%	80,9%	80,8%
	naised	77,4%	76,8%	79,6%	75,3%	75,2%
	kokku	79,6%	79,1%	81,2%	78,2%	78,1%
Meede 1.1 Kõrge tööhõive taseme saavutamine ja hoidmine						
Vanemas eas tööealiste inimeste (55–64-a) tööhõive määr, % <i>Allikas: Statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring</i>	mehed	68,3%	70,1%	71,7%	68,2%	68,1%
	naised	73,9%	72,9%	75,5%	74,3%	74,3%
	kokku	71,3%	71,6%	73,7%	71,6%	71,5%
Noorte töötuse määr 15–24-aastaste vanuserühmas, % <i>Allikas: Statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring</i>	mehed	18,4%	18,4%	21,0%	16,9%	15,5%
	naised	18,3%	15,0%	16,5%	16,2%	14,8%
	kokku	18,3%	16,7%	18,6%	16,5%	15,1%
Pikaajalise töötuse määr, % <i>Allikas: Statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring</i>	mehed	1,4%	2,1%	1,8%	1,3%	1,3%
	naised	1,0%	1,2%	1,1%	1,0%	1,0%
	kokku	1,2%	1,7%	1,5%	1,2%	1,2%
Tööhõive määr eesti ja teisest rahvusest elanike seas, %12 <i>Allikas: Eesti tööjõu-uuring, Statistikaamet</i>	eestlased	68,8%	68,9%	72,0%	68,7%	69,2%
	teisest rahvusest elanikud	63,6%	62,0%	63,6%	64,2%	64,7%

Töötuse määrade erinevus kordades eesti ja teisest rahvusest elanike vahel <i>Allikas: Statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, Sotsiaalministeeriumi arvutused</i>	1,8	1,6	1,6	≤1,6	≤1,6
16–64-aastaste vähenenud töövõimega inimeste tööhõive määr, % <i>Allikas: Statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring, Sotsiaalministeeriumi arvutused</i>	50,3%	50,6%	–	51,5%	51,6%
Tööõnnetustega seotud haiguspäevade arv ühe õnnetuse kohta, päevade arv <i>Allikas: Eesti Haigekassa aastaaruanne, Tööinspektsiooni register</i>	40,0	36,4	38,5	40,0	39,8

2.2 Programmi olukorra analüüs

Vaatamata majanduslangusele võis 2022. aastal täheldada Eesti tööturul kiiret hõive kasvu. Tööhõive määr vanuses 20-64a tõusis aastaga 79,3%-lt rekordilise 81,9%-ni, ületades sellega COVID-pandeemia eelse taseme. Nii kõrge tööhõive määraga on Eesti Euroopa Liidus 3. kohal Rootsi ja Hollandi järel. Hõive kasv oli 2022. aastal kiireim teenustesektoris, mis kannatas COVID-kriisis enim, kuid on nüüdseks kiirelt taastunud. Rekordiliselt kõrge oli naiste ja vanemaealiste tööhõive määr (EL-s 2. kohal) ning üldine aktiivsus tööturul.

Samaaegselt hõive suurenemisega vähenes töötuse määr 5,6%-ni. Raskem on olukord noortel vanuses 15-24a, kelle töötus kasvas COVID-kriisi tõttu hüppeliselt üle 18% ning on jäänud sellele tasemele püsima. Samas on kasvanud ka noorte tööhõive, mis näitab, et noorte aktiivsus tööturul on suurenenud.

Registreeritud töötuse suurenemine 2022. aastal oli peamiselt seotud Ukraina sõjapõgenike arvu kasvuga ja nende lisandumisega registreeritud töötute hulka. Seisuga 31.12.2022 oli registreeritud töötuid kokku 51 515, neist 6284 ehk 12% olid ajutise kaitse saajad. 2022. aasta tööjõu-uuringus Ukraina sõjapõgenikud veel ei kajastunud.

Järgneva nelja aasta jooksul on vajalik:

- Töötukassa poolt tööhõiveprogrammi 2024–2029 elluviimine;
- muutuvtunni kokkuleppe katseperioodi tulemuste analüüsimine ning vajadusel seadusandluse korrigeerimine;
- töötada välja ettepanekud töötutoetuse ja töötushüvitiste tõhustamise ning uutele töövormidele töötuskindlustuskaitse laiendamise kohta;
- ajakohastada töövõimetoetuse tingimusi ning soodustada vähenenud töövõimega inimeste tööturule kaasatust.

2.3 Programmi tegevuste täitmise analüüs

Tegevused, mis aitavad ellu viia riigi pikaajalist arengustrateegiat „Eesti 2035“, on strateegia tegevuskavas olevate vajalike muutuste kaupa välja toodud tulemusaruande lisas nr 2.

- **Töötutele suurema sotsiaalse kaitse pakkumiseks** võeti vastu [töötuskindlustuse seaduse muudatus](#), millega muudetakse töötuskindlustushüvitise süsteem paindlikumaks

ning töötushüvitise suurus hakkab sõltuma majandus- ja tööturuolukorrast. Samuti valmistati ette uus [tööturumeetmete seaduse eelnõu](#), millega ajakohastatakse ja korrastatakse tööturuteenuste osutamise õigusruumi. Statistilised andmed aktiivsete ja passivsete tööturumeetmete osutamise kohta on kättesaadavad [Eesti Töötukassa kodulehel](#).

- **Töövõimereformi läbiviimise tulemuslikkuse järelhindamiseks** viidi läbi analüüs „[Töövõime toetamise süsteemi loomise ja juurutamise makromajandusliku mõju hindamine](#)“, mille raames hinnati töövõimereformi (TVR) peamiste eesmärkide rakendumist perioodil 2016–2020. Samuti töötati välja ettepanek võimaldada ajutise töövõimetuse ajal osalise koormusega või kergemate tööülesannetega töö jätkamist, et võimaldada inimesel hoida sidet tööeluga ning ennetada püsiva töövõimetuse kujunemist.
- **Noorte konkurentsivõime suurendamiseks** ja nende tööturul osalemise toetamiseks valmis Haridus- ja Teadusministeeriumiga koostöös [noortegarantii tugevdamise riigisisene tegevuskava](#) perioodiks 2022–2027.
- **Tööturu osapoolte huvisid arvestava tööõiguse tagamiseks** valmisid õigusaktide muudatused, millega loodi IT-sektori töötajatele valveaja erisus ja iseseisva otsustuspädevusega töötaja mõiste, et võimaldada töösuhte pooltel tööaega paindlikult korraldada. Samuti muutus selgemaks hüvitiste maksmine töölepingu ebaseaduslikul ülesütlemisel, et vältida hüvitiste ebaõiglast vähendamist kohtuvaidluse käigus. Täiendavalt reguleeriti ohutu töökeskkonna tagamine kaugtööl ja seadusesse toodi tervikliku töötervishoiuteenuse mõiste. Arstide töö ühtlustamiseks ja lihtsustamiseks loodi töötervishoiuarstidele mõeldud teaduspõhine käsitusjuhend.
- **Tööinspeksiooni järelvalve tegevustes** oli oluline rõhuasetus Eestis töötavate Ukraina kodanike töötingimuste kontrollimisele, mis moodustas ca 20% kogu 2022. aasta järelvalvest. Samuti pöörati tähelepanu COVID-19-st tingitud järelvalvele töökeskkonnas (hõlmatud oli ca 45 000 töötaja töökohad). Detailne info on kättesaadav [Tööinspeksiooni 2022. aasta töökeskkonna ülevaatest](#). Samuti jätkati Tööinspeksiooni tööelu infosüsteemi arendamisega – 2022. aastal sai valmis tööõnnetuste, kutsehaiguste ja tööst põhjustatud haigestumiste moodul ja sõidukijuhtide moodul, mis lihtsustavad tööandjate halduskoormust.

2.4 Aruandeaasta programmi ja programmi tegevuse eelarve täitmine

Tööturuprogramm	Esialgne eelarve (tuhat eurot)	Lõplik eelarve (tuhat eurot)	Täitmine (tuhat eurot)
Kulud kokku	803 535	818 538	812 788
Tegevus 1.1. Tööturuvaldkonna arendamine			
Kulud	2 390	3 464	2 441
Tegevus 1.2. Aktiivsed ja passiivsed tööturuteenused			
Kulud	785 881	797 570	795 361
Tegevus 1.3. Tööelu kvaliteet			
Kulud	11 579	13 076	11 006
Tegevus 1.4. Erivajadustega inimeste toimetulek ja tööalane tegevus			
Kulud	3 684	4 427	3 980

Tööturuprogrammi lõplik eelarve kujunes esialgsest eelarvest **15,0 mln eurot** suuremaks. Lõpliku eelarve moodustanud olulisemad muudatused olid:

- 2022. aasta lisaeelarve – programmi eelarve suurenes 21,6 mln eurot. Ukraina sõjapõgenike tööturutoetuste ning tööalase õiguste kaitseks saadi lisaraha peamiselt töötutoetuse, erijuhtudel sotsiaalmaksu ning töövõimetoetuse maksmiseks.
- Vabariigi Valitsuse reservi eraldised – programmi eelarve suurenes 2,2 mln eurot, millest 1,9 mln eurot eraldati ühekordse 50-eurose hinnatõusu leevendamise toetuse maksmiseks puuduva töövõimega töövõimetoetuse saajatele.
- 2021. aastast üle toodud vahendid – programmi eelarve suurenes 1,5 mln eurot, sh välisvahendeid toodi 2021. aastast üle 0,1 mln eurot.
- välisvahendid - programmi eelarve vähenes 11,0 mln eurot (koos üle toodud vahenditega vähenemine kokku 10,9 mln eurot).

Programmi tegevuste lõikes jaguneb eelarve suurenemine järgmiselt:

- Tööturuvaldkonna arendamine – eelarve suurenes 1,1 mln eurot.
- Aktiivsed ja passiivsed tööturuteenused – eelarve suurenes 11,7 mln eurot.
- Tööelu kvaliteet – eelarve suurenes 1,5 mln eurot.
- Erivajadustega inimeste toimetulek ja tööalane tegevus – eelarve suurenes 0,7 mln eurot.

Eelarve kasutus oli lõplikust eelarvest **5,8 mln eurot** väiksem. Sellest 1,9 mln eurot moodustas piirmääraga kulude jääk, mille kasutamist pikendatakse ühe aasta võrra (sh lisaeelarve jääk 0,6 mln eurot Ukraina sõjapõgenike tööalaste õiguste kaitse ja kommunikatsioonitegevuseks).

3. Hoolekandeprogramm

Programmi nimi	Hoolekandeprogramm
Programmi eesmärk	Inimeste võimalused iseseisvalt toime tulla, kogukonnas elada ning ühiskonnas osaleda on tänu efektiivsele õiguskaitsesele ja kõrvalabile paranenud
Strateegia „Eesti 2035“ siht (alasihi täpsusega)	Hooliv ühiskond on tähelepanelik ja abivalmis. Siin on igaühel võimalus eneseteostuseks terve elukaare ulatuses ning tagatud on selleks vajalik tugivõrk. Töö-, pere- ja eraelu ühitamine on toetatud, ühiskondlikesse ja kultuurilistesse tegevustesse panustab igaüks sõltumata east ning inimeste heaolu on paranenud.
Programmi periood	2022–2025
Peavastutaja (ministeerium)	Sotsiaalministeerium
Kaasvastutajad (oma valitsemisala asutused)	Sotsiaalkindlustusamet (SKA), Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK), Tervise Arengu Instituut (TAI)

3.1 Programmi ja programmi meetme mõõdikud

Programmi tegevuste tasandi mõõdikud on kajastatud tulemusaruande lisis nr 1.

Programmi mõõdikud	Tegelik			Sihttase	
	2020	2021	2022	2022	2023
Kodust iseseisvat toimetulekut toetavate avahooldusteenuste ehk mitteinstitutionaalsete teenuste ja ööpäevaringse institutionaalse hooldusteenuse saajate suhtarv <i>Allikas: Sotsiaalministeeriumi hoolekandestatistika, Sotsiaalkindlustusamet</i>	1,1	1,1	–	1,4	1,4
Meede 1.1. Iseseisvat toimetulekut toetavate ja kvaliteetsete sotsiaalteenuste ning vajadustele vastavate hooldusvõimaluste tagamine					
Iseseisvat toimetulekut toetavaid teenuseid ja ööpäevaringset institutionaalset hooldusteenust saavate eakate suhtarv <i>Allikas: Sotsiaalministeeriumi hoolekandestatistika, Sotsiaalkindlustusamet</i>	0,71	0,66	–	0,81	0,82
Iseseisvat toimetulekut toetavate teenuste ja ööpäevaringset institutionaalset hooldusteenust saavate tööealiste puudega inimeste suhtarv <i>Allikas: Sotsiaalministeeriumi hoolekandestatistika, Sotsiaalkindlustusamet</i>	1,7	1,7	–	1,9	1,9

3.2 Programmi olukorra analüüs

Eesti hoolekandesüsteemi üheks peamiseks murekohaks on inimeste suur hoolduskoormus. Eesti tööjõu-uuringu 2022. aasta andmetel abistas või hooldas oma leibkonnaliiget 52 800 vähemalt 16-aastast inimest, mis on 4,9% kõigist antud vanusrühma kuuluvatest elanikest. Suure hoolduskoormusega (vähemalt 20 tundi nädalas) vähemalt 16-aastaseid inimesi oli 2022. aastal 26 900.

Samuti on proovikiviks kohalike omavalitsuste ebaühtlane tase hoolekandelise abi tagamisel. Eesti sotsiaalsüsteem on endiselt institutionaalse hoolduse poole kaldu ning vajalik on eakatele pakkuda rohkem neid teenuseid, mis soodustavad kauem kodus elamist. 2021. aastal kasvas

võrdväärselt nii avahooldusteenuste saajate arv (2020. a 17 229 inimest ja 2021. a 17 964 inimest) kui ka ööpäevaringseid institutsionaalseid teenuseid saanud inimeste arv (2020. a 15 834 inimest ja 2021. a 16 447 inimest), kokkuvõttes jäi nende omavaheline suhe samaks. 65-aastaste ja vanemate inimeste osas kasvas ööpäevaringse üldhooldusteenuse saajate arv (2020. a 11 790 inimest ja 2021. a 12 587 inimest) ning vähenes rehabilitatsiooniteenuse saajate arv (2020. aastal sai rehabilitatsiooniteenust 934 vähemalt 65-aastaselt inimest, 2021. aastal vastavalt 758 ja 2022. aastal 737 inimest). Tööealiste puudega inimeste osas vähenes nii avahooldusteenuste saajate arv (2020. a 2495 inimest ja 2021. a 2398 inimest) kui ka institutsionaalseid teenuseid saanud inimeste arv (2020. a 1457 inimest ja 2021. a 1381 inimest), kokkuvõttes jäi nende omavaheline suhe samaks.

Järgneva nelja aasta jooksul on vajalik:

- Pikaajalise hoolduse reformiga jätkamine ning erihoolekande kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamine.
- Tervishoiuteenuste ja sotsiaalteenuste lõimine ja koordineeritud osutamise arendamine koostöös KOVidega (sh ühise asjaajamiskoha põhimõtte rakendamine ja andmevahetuse parandamine).
- võrdset kohtlemist reguleeriva seadusandluse kaasajastamine, tugeva valdkondliku huvikaitse kasvatamine ning võrdse kohtlemise kasu ja vajalikkuse osas teadlikkuse tõstmine (sh mitmekesisuse märgise ja leppe jätkamine).

3.3 Programmi tegevuste täitmise analüüs

Tegevused, mis aitavad ellu viia riigi pikaajalist arengustrateegiat „Eesti 2035“, on strateegia tegevuskavas olevate vajalike muutuste kaupa välja toodud tulemusaruande lisas nr 2.

- **Hoolekande valdkonna arendamiseks** võeti Riigikogu vastu [sotsiaalhoolekande ja tulumaksuseaduse muudatused](#), millega tagati omavalitsustele riigi täiendav rahaline tugi pikaajalise hoolduse korraldamiseks. Selle tulemusena väheneb alates 1. juulist 2023 ööpäevaringse üldhooldusteenuse saajate ja nende ülalpidajate maksekoormus teenuse rahastamisel. Lisaraha võimaldab tõsta nii üldhoolduse- kui koduteenuste kvaliteeti ja kättesaadavust.
- 2022. aastal jõustus [sotsiaalhoolekandeseaduse muudatus](#), mille tulemusena saavad juhendamise kaasabil tegevusjuhendajatena tööle asuda need õppijad, kellel on läbitud baaskoolituse sissejuhatav osa. Lisaks jõustusid muudatused, millega abimeetmete pakkumisel eelistatakse kodus elamist toetavaid teenuseid asutuspõhisele hooldusele, seadustati pikaajalise hoolduse mõiste, vabastati lapselapsed ülalpidamiskohustusest ning täpsustati KOVi kohustust hinnata ka abivajavat inimest hooldava inimese toetusvajadust.
- **Erihoolekande valdkonnas** parandati seadusemuudatustega riigi ja KOV vahelist puudega inimeste andmevahetust, ööpäevaringsete erihoolekandeteenuste saamine seoti lahti puude tuvastamisest ning muutumatu või edasiareneva seisundiga vanaduspensioniealistel võimaldati puude tuvastamist eluajaks. Samuti pikenes periood, mille jooksul võib erihoolekandeteenust kasutav inimene olla aasta jooksul teenusest eemal ilma teenusekohta kaotamata. **Psüühikahäirega inimeste toetamiseks** jätkati isikukeskse teenusemudeli (ISTE) piloteerimist, seda 28 kohalikus omavalitsuses (12 maakonnas, sh 7 linnas ja 21 vallas) kokku 700 teenusekohaga.

- **Erivajadusega inimeste toetamiseks** saavad tänu [Sotsiaalhoolekande seaduse muudatustele](#) 16-17aastased vähenenud töövõimega lapsed abivahendeid samasuguse riigi soodustusega (90%) nagu samas vanuses puude raskusastmega lapsed. See laieneb alates 2023. aasta algusest ka kuni 26-aastastele Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskuses õppijatele. Samuti viidi muudatusega sotsiaalkaitseministri määruse tasemele igapäevaelus toimetulekut toetavate abivahendite loetelu, mida on inimesele vaja enne puude tuvastamist või töövõime hindamist (nt silmaprotees). 1. mail 2022 jõustus määruse muudatus, millega saab ala- ja ülajäsemeproteese ning proteesihülse sotsiaalkindlustusameti abivahendite loetelu alusel. Varasemalt hüvitati ala- ja ülajäsemeproteese nii Sotsiaalkindlustusameti kui ka Tervisekassa kaudu.
- 2022. aastal valmis SA Koeru Hooldekeskuse juures asuva Dementsuse Kompetentsikeskuse [strateegiline plaan aastateks 2023-2027](#). Keskus pakkus 2022. aasta jooksul nõustamisteenust nii dementsusega inimestele, nende lähedastele kui ka teenuseosutajatele, suurendas sihtrühmaga töötavate spetsialistide pädevust ning korraldas infopäevi ja seminare, igas maakonnas on lähedasele suunatud tugigrupid.
- **Üldhooldekodude toimepidevuse ja energiatõhususe tõstmiseks** töötati välja 5,5 miljoni eurose eelarvega investeringumeede ning hooldekodude hinnatõusu pidurdamiseks täiendavalt 4,3 miljoni euro suuruse energiahinna kallinemist leevendav toetus, mis aitab ohjata hinnatõusu ööpäevaringsel üld- ja erihoolekandeteenusel elavatele inimestele ja nende lähedastele.
- **Vanemaealiste toetamiseks** loodi strateegilise partnerluse raames üle-eestiline vanemaealiste huvikaitsevõrgustik, kuhu kuulub 23 organisatsiooni. Võrgustiku eesmärk on vanemaealiste huvikaitse edendamine ja nende kaasamine otsustusprotsessidesse. Jätkus vanemaealiste kogude loomine. Samuti valmis TÜ RAKE uuring [„Vanusesõbraliku ühiskonna põhimõtted Euroopa Liidus, Eestis, Soomes ja Jaapanis“](#).
- **Ohvritele vajaliku toe pakkumiseks** valmis uus [ohvriabi seaduse eelnõu](#), millega parandatakse abi kättesaadavust vägivalla, kuriteo või kriisijuhtumi ohvritele ning muudetakse kuriteoohvrite hüvitiste taotlemise süsteemi. Seadus võeti parlamendis vastu 2022. aasta lõpus ja jõustus 01. aprillil 2023. Täiendavalt valmis Sotsiaalkindlustusameti poolt naiste tugikeskuste [kvaliteedijuhis](#), viidi läbi naiste tugikeskuste kõneisikute koolitusprogramm ning alustati tugikeskuste töötajatele individuaalsete ja grupisupervisioonide pakkumist. Samuti jätkus Sotsiaalkindlustusameti toel seksuaalvägivalla ohvrite tugigruppide läbiviimine ning koostati seksuaalvägivalla tugigruppide [teenusedisaini raport](#).
- **Võrdse kohtlemise ja võrdsete võimaluste arendamiseks** koostati [Võrdse kohtlemise seaduse muudatused](#), millega sooviti laiendada seaduse kohaldamisala, kuid eelnõu langes Riigikogu menetlusest välja seoses koosseisu vahetusega. Samuti koostati Euroopa Komisjoni avaliku konsultatsiooni raames Eesti seisukohad, mis käsitlesid võrdõiguslikkust edendavate asutuste rolli ja oli ettevalmistus 2022. aasta detsembris avaldatud direktiividele. **Ligipääsetavuse edendamiseks** koostati [Toodete ja teenuste ligipääsetavuse seaduse eelnõu](#), mis võeti parlamendis vastu 2022. aasta mais ja jõustus 28. juunil 2022.

3.4 Aruandeaasta programmi ja programmi tegevuse eelarve täitmine

Hoolekandeprogramm	Esialgne eelarve	Lõplik eelarve	Täitmine
--------------------	------------------	----------------	----------

	(tuhat eurot)	(tuhat eurot)	(tuhat eurot)
Kulud kokku	97 948	194 940	152 603
Tegevus 1.1. Hoolekandevaldkonna arendamine			
Kulud	6 666	11 373	6 906
Tegevus 1.2. Sotsiaalhoolekandeteenused			
Kulud	84 716	174 733	138 682
Tegevus 2.1. Ohvriabi arendamine			
Kulud	430	587	491
Tegevus 2.2. Teenused ohvritele ja vägivallatsejatele			
Kulud	5 741	7 850	6 200
Tegevus 3.1. Võrdse kohtlemise ja võrdsete võimaluste arendamine			
Kulud	393	396	324

Hoolekandeprogrammi lõplik eelarve kujunes esialgsest eelarvest **97,0 mln eurot** suuremaks. Lõpliku eelarve moodustanud olulisemad muudatused olid:

- 2022. aasta lisaeelarve – programmi eelarve suurenes 82,0 mln eurot. Eelarve suurenemine oli täies mahus seotud Ukraina sõjapõgenikega seotud kuludega.
- Vabariigi Valitsuse reservi eraldised – programmi eelarve suurenes 1,6 mln eurot, sellest 1,2 mln eurot sõja tõttu Ukrainast põgenenud isikute Eestisse vastuvõtmisega seotud esmaste kulude katmiseks.
- 2021. aastast üle toodud vahendid – piirmääraga vahendite jääke toodi programmi eelarvesse 2021. aastast üle kogusummas 6,6 mln eurot, sellest 4,5 mln eurot erihoolekande ning 0,9 mln eurot tööealiste rehabilitatsiooni 2022. aasta puudujäägi katteks.
- välisvahenditega seotud muudatused – programmi eelarve suurenes 4,6 mln eurot (sh eelmisest aastast üle toodud vahendid 0,3 mln eurot)

Programmi tegevuste lõikes jaguneb eelarve suurenemine järgmiselt:

- Hoolekandevaldkonna arendamine – eelarve suurenes 4,7 mln eurot.
- Sotsiaalhoolekandeteenused – eelarve suurenes 90,0 mln eurot.
- Ohvriabi arendamine – eelarve suurenes 0,2 mln eurot.
- Teenused ohvritele ja vägivallatsejatele – eelarve suurenes 2,1 mln eurot.
- Võrdse kohtlemise ja võrdsete võimaluste arendamine – eelarve suurenes vähem kui 0,01 mln eurot.

Eelarve kasutus oli lõplikult eelarvest **42,3 mln eurot** väiksem. Sellest 21,3 mln eurot moodustas piirmääraga kulude jääk, mille kasutamist pikendatakse ühe aasta võrra (sh lisaeelarve jääk 9,6 mln eurot kantakse üle Ukraina sõjapõgenikega seotud kulude katmiseks).

4. Sotsiaalkindlustuse programm

Programmi nimi	Sotsiaalkindlustuse programm
Programmi eesmärk	Inimeste majanduslik toimetulek on aktiveeriva, adekvaatse ja jätkusuutliku sotsiaalkaitse toel paranenud
Strateegia „Eesti 2035“ siht (alasihi täpsusega)	Hooliv ühiskond on tähelepanelik ja abivalmis. Siin on igaühel võimalus eneseteostuseks terve elukaare ulatuses ning tagatud on selleks vajalik tugivõrk. Töö-, pere- ja eraelu ühitamine on toetatud, ühiskondlikesse ja kultuurilistesse tegevustesse panustab igaüks sõltumata east ning inimeste heaolu on paranenud.
Programmi periood	2022–2025
Peavastutaja (ministeerium)	Sotsiaalministeerium
Kaasvastutajad (oma valitsemisala asutused)	Sotsiaalkindlustusamet (SKA), Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK)

4.1 Programmi ja programmi meetme mõõdikud

Programmi tegevuste tasandi mõõdikud on kajastatud tulemusaruande lisis nr 1.

Programmi mõõdikud			Tegelik			Sihttase	
			2020	2021	2022	2022	2023
Absoluutse vaesuse määr vanuserühmades 0–17, 18–64 ja 65+, % <i>Allikas: Statistikaamet, Eesti sotsiaaluuring</i>	0–17	Mehed	2,8%	1,3%	–	3,1%	3,0%
		Naised	2,5%	–	–	3,4%	3,3%
		Kokku	2,7%	1,3%	–	3,2%	3,1%
	18–64	Mehed	3,2%	2,4%	–	4,1%	4,0%
		Naised	2,2%	1,4%	–	2,9%	2,8%
		Kokku	2,7%	1,9%	–	3,5%	3,4%
	65+	Kokku	–	–	–	0,7%	0,7%
Ilmajäetuse määr kogu elanikkonnas, % <i>Allikas: Statistikaamet, Eesti sotsiaaluuring</i>	Mehed	5,9%	4,4%	6%	5,2%	4,6%	
	Naised	7,0%	5,3%	7,9%	6,3%	5,7%	
	Kokku	6,5%	4,9%	7%	5,8%	5,2%	
Meede 1.1. Hüvitiste maksmine, skeemide arendamine ja inimeste piiriülest liikumist arvestava sotsiaalkindlustussüsteemi kujundamine							
Absoluutse vaesuse määr töötavate inimeste seas, % <i>Allikas: Statistikaamet, Eesti sotsiaaluuring</i>	Mehed	2,2%	1,8%	–	1,4%	1,3%	
	Naised	0,9%	0,8%	–	0,8%	0,7%	
	Kokku	1,6%	1,3%	–	1,1%	1,0%	
Absoluutse vaesuse määr mittetöötavate inimeste seas, % <i>Allikas: Statistikaamet, Eesti sotsiaaluuring</i>	Mehed	3,5%	2,7%	–	7,2%	7,1%	
	Naised	2,5%	1,3%	–	4,1%	4,0%	

	Kokku	2,9%	1,9%	—	5,3%	5,2%
Absoluutse vaesuse määr puudega inimeste seas, % <i>Allikas: Statistikaamet, Eesti Sotsiaaluuring</i>	Kokku	—	—	—	0,3%	0,3%
50–74-aastaste tööhõive määr, % <i>Allikas: Eesti tööjõu-uuring, Statistikaamet</i>		58,1%	57,6%	60,0	55,3%	56,5%
Mittetöötavate pensionäride ja hõivatute suhtarv <i>Allikas: Sotsiaalkindlustusamet, Statistikaameti, Eesti tööjõu-uuring, Sotsiaalministeeriumi arvutused</i>		38,7	40,1	38,2	41,0	40,5

4.2 Programmi olukorra analüüs

Eesti on vananeva rahvastikuga riik. 1,3 miljonist elanikust on 20% alla 18-aastased, 60% 18-64-aastased ja 20% 65-aastased või vanemad (01.01.2023 seisuga). Tööealiste arv ja osatähtsus on vaatamata positiivsele sisserändele viimastel aastatel vähenenud peamiselt pensioniealiste inimeste arvu suurenemise arvelt. Arvestades 5–14-aastaste ja 55–64-aastaste inimeste arvu suhet rahvastikus, lahkub Eesti tööturult rohkem inimesi, kui sinna juurde tuleb.

Allpool absoluutse vaesuse piiri (ehk arvestuslikku elatusmiinimumi) elavate Eesti inimeste osakaal on langenud (2021. aastal 1,4%), seda nii erinevate vanusrühmade kui sugude lõikes. Samas on tarbijahindade suurenemine mõjutanud inimeste hinnanguid materiaalsele ilmajäetusele¹ – kui 2021. aastal hindas 4,9% Eesti inimestest, et nad ei saa majanduslikel põhjustel teatud kaupu ja tooteid lubada, siis 2022. aastal koges ilmajäetust 7% elanikkonnast.

Kuni 2021. aastani (vaatamata COVID-pandeemiast põhjustanud kriisile) vähenes nii toimetulekutoetuse saajate kui taotluste arv, kuid 2022. aastal kasvas see hüppeliselt – toetust saanud leibkondade arv umbes 2,55 korda ja toetust saanud inimeste arv 2,95 korda. Kõige enam mõjutas toetuse saajate arvu kasvu Ukrainast pärit ajutise kaitse saajate lisandumine, kuid kasvas ka Eesti alaliste elanike toimetulekutoetuse vajadus seoses elektri, gaasi ja küttekulude kallinemisega ning toimetulekupiiri tõstmisega.

Mittetöötavate pensionäride arv on viimastel aastatel püsinud valdavalt samal tasemel. Tööga hõivatute arv on väikses kasvutrendis, mistõttu on mittetöötavate pensionäride ja tööga hõivatute suhtarv vähenemas. Rahvastiku vananemist arvestades on see trend positiivne. Samas on 65-74-aastaste inimeste tööhõive Eestis Euroopa Liidu suurim ehk töötab ligi 28% pensionäridest².

Järgneva nelja aasta jooksul on vajalik:

- tööandjapensioni arendamine
- miinimumpensioni suurendamine
- inimeste pensioniteadlikkuse tõstmine.

4.3 Programmi tegevuste täitmise analüüs

Tegevused, mis aitavad ellu viia riigi pikaajalist arengustrateegiat „Eesti 2035“, on strateegia tegevuskavas olevate vajalike muutuste kaupa välja toodud tulemusaruande lisas nr 2.

¹ Lisainfo: https://www.stat.ee/sites/default/files/2020-12/pt143%20Materiaalse_ilmajaetuse_uus_maaratlus.pdf

² Vanuserühmas 65-74 on rahvastik 147 182 inimest, neist hõivatud 40,8 tuhat inimest.

- **Õiglasema ja rahaliselt jätkusuutlikuma pensionisüsteemi tagamiseks** valmis soodustingimustel vanaduspensionide ja väljateenitud aastate pensionide reformi eelnõu, mille tulemusena kaovad varasemat pensioni võimaldavad ametialade nimekirjad ning selle asemele on loodud töövoime hindamise süsteem. Riigikogus võeti seadusemuudatus vastu 2023. aasta veebruaris. Samuti valmis pensionisüsteemi jätkusuutlikkuse analüüs, mis tõi välja pensionisüsteemi kitsaskohad.
- **Inimeste toimetuleku tagamiseks** hakati 1. juulist 2022. aastast võtma eluasemekuluna arvesse eluasemelaenu tagasimakset ning tõsteti toimetulekupiiri 50 euro võrra 200 euroni. Täiendavalt tagatakse toimetulekutoetuse saajale toetavaid tugiteenuseid, mis parandavad inimese toimetuleku- ja majandamisoskusi (nt võlanõustamisteenus). Vanaduspensionil olijatele ning puuduva töövoimega inimestele maksti novembris ühekordset hinnatõusu leevendamise toetust 50 eurot.
- **Toiduabi süsteemi tõhustamiseks** alustati vautšerite ehk toidukaartide süsteemi väljatöötamist, millega toiduabi vajajad saavad käia ise poes kaupa valimas ega pea sõltuma riigihanke käigus kokku saanud toidupakist. Toidukaartide süsteem käivitub 2023. aasta jooksul.
- **Ukraina sõjapõgenike abistamiseks** integreeriti Eestisse põgenenud inimesed Eesti sotsiaalkindlustussüsteemi ja leiti lahendused neile erinevate hüvitiste maksmisel arvestades piiriülest liikumist.

4.4 Aruandeaasta programmi ja programmi tegevuse eelarve täitmine

Sotsiaalkindlustuse programm	Esialgne eelarve (tuhat eurot)	Lõplik eelarve (tuhat eurot)	Täitmine (tuhat eurot)
Kulud kokku	2 848 355	2 898 886	2 846 124
Tegevus 1.1. Sotsiaalkindlustuse valdkonna arendamine			
Kulud	603	811	618
Tegevus 1.2. Pensionid, toetused ja hüvitised			
Kulud	2 845 805	2 892 272	2 841 553
Tegevus 1.3. Muu materiaalne abi inimestele			
Kulud	1 946	5 803	3 953

Sotsiaalkindlustuse programmi lõplik eelarve kujunes esialgselt eelarvest **50,5 mln eurot** suuremaks. Lõpliku eelarve moodustanud olulisemad muudatused olid:

- 2022. aasta lisaeelarve – programmi eelarve suurenes 35,1 mln eurot, millest 31,1 mln eurot eraldati pensionide ja sotsiaaltoetuste maksmiseks ning 3,9 mln eurot toiduabiks puudust kannatavatele inimestele.
- Vabariigi Valitsuse reservi eraldised – programmi eelarve suurenes 14,7 mln eurot, millest 14,5 mln eurot eraldati ühekordse 50-eurose hinnatõusu leevendamise toetuse maksmiseks vanaduspensionäridele.
- 2021. aastast üle toodud vahendid – programmi eelarve suurenes 0,7 mln eurot.
- välisvahenditega seotud muudatused – programmi eelarve vähenes 0,5 mln eurot.

Programmi tegevuste lõikes jaguneb eelarve suurenemine järgmiselt:

- Sotsiaalkindlustuse valdkonna arendamine – eelarve suurenes 0,2 mln eurot.
- Pensionid, toetused ja hüvitised – eelarve suurenes 46,5 mln eurot.
- Muu materiaalne abi inimestele – eelarve suurenes 3,8 mln eurot.

Eelarve kasutus oli lõplikult eelarvest **52,8 mln eurot** väiksem. Peamiselt oli alatäitmine 50,7 mln eurot tegevusel pensionid, toetused ja hüvitised seoses planeeritud suurema sotsiaalmaksu laekumisega ning planeeritud vähem maksti täisealise puudega inimese sotsiaaltoetusi.

5. Soolise võrdõiguslikkuse programm

Programmi nimi	Soolise võrdõiguslikkuse programm
Programmi eesmärk	Naistel ja meestel on kõigis ühiskonnaelu valdkondades võrdsed õigused, kohustused, võimalused ja vastutus
Strateegia „Eesti 2035“ siht (alasihi täpsusega)	Hooliv ühiskond on tähelepanelik ja abivalmis. Siin on igaühel võimalus eneseteostuseks terve elukaare ulatuses ning tagatud on selleks vajalik tugivõrk. Töö-, pere- ja eraelu ühitamine on toetatud, ühiskondlikesse ja kultuurilistesse tegevustesse panustab igaüks sõltumata east ning inimeste heaolu on paranenud.
Programmi periood	2022–2025
Peavastutaja (ministeerium)	Sotsiaalministeerium (2022. aastal)
Kaasvastutajad (oma valitsemisala asutused)	Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei (SVVK), Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (TEHIK)

5.1 Programmi ja programmi meetme mõõdikud

Programmi tegevuste tasandi mõõdikud on kajastatud tulemusaruande lisas nr 1.

Programmi mõõdikud	Tegelik			Sihttase	
	2020	2021	2022	2022	2023
Matemaatika, teaduse ja tehnoloogia eriala lõpetanud naiste arv tuhande 20–29-aastase naise kohta <i>Allikas: Statistikaamet</i>	15,2 (2019/ 2020.a)	15,4 (2020/ 2021.a)	14,9 (2021/ 2022.a)	14,5	14,8
Nende elanike osakaal, kes peavad soolist palgalõhet pigem suureks või väga suureks probleemiks, % <i>Allikas: Soolise võrdõiguslikkuse monitooring</i>	–	54%	–	–	–
Soolise võrdõiguslikkuse indeks <i>Allikas: Euroopa Liidu soolise võrdõiguslikkuse indeks (EIGE)</i>	60,7	61,6	61,0	–	63,3
Meede 1.1. Meeste ja naiste võrdse majandusliku sõltumatuse toetamine ning soolise tasakaalu suurendamine kõigil otsustus- ja juhtimistasanditel					
Soolise võrdõiguslikkuse indeksi alavaldkond „raha“ <i>Allikas: Euroopa Liidu soolise võrdõiguslikkuse indeks (EIGE)</i>	70,0	73,2	73,6	–	68,3
Soolise võrdõiguslikkuse indeksi alavaldkond „töö“ <i>Allikas: Euroopa Liidu soolise võrdõiguslikkuse indeks (EIGE)</i>	72,1	72,5	72,7	–	73,9
Soolise võrdõiguslikkuse indeksi alavaldkond „võim“ <i>Allikas: Euroopa Liidu soolise võrdõiguslikkuse indeks (EIGE)</i>	36,1	36,6	34	–	40,8

5.2 Programmi olukorra analüüs

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudi (EIGE) soolise võrdõiguslikkuse indeks paigutab Eesti Euroopa Liidu riikide seas 17. kohale (61 punkti 100-st). Alates 2019. aastast on Eesti punktisumma veidi vähenenud (–0,6 punkti), kuid koht riikide võrdluses on jäänud samaks. Vähenemine tuleneb peamiselt tagasilangusest võimu valdkonnas (–2,6 punkti alates 2019. aastast), mis on tingitud suuremast soolisest ebavõrdsusest sotsiaal- ja majandusotsuste tegemisel (vastavalt –7,0 ja –2,3 punkti).

Kuigi palgalõhe on viimase 10 aasta jooksul jõudsalt vähenenud, oli Statistikaameti andmeil naiste ja meeste palgaerinevus 2021. aastal 14,9%. Viimase soolise võrdõiguslikkuse

monitooringu kohaselt on enamik Eesti inimestest (83%) palgalõhest teadlikud, kuid 2016. aastaga võrreldes on vähenenud nende inimeste osakaal, kes peavad soolist palgalõhet pigem suureks või väga suureks probleemiks (64% → 54%). Käärid meeste ja naiste hinnangute vahel on märkimisväärsed: probleemi näeb 71% naistest ning vaid 35% meestest. Monitooring toob muuhulgas muret tekitava trendina välja selle, et noorte meeste ja naiste hinnangud ja hoiakud soolise võrdsuse osas lahknevad oluliselt. Kui 15-29-aastaste naiste hoiakud on muutunud aja jooksul oluliselt võrdõiguslikumaks, siis 15-29-aastaste meeste hoiakud on mitmetes küsimustes patriarhaalsemad või vägivalda normaliseerivamad kui kogu elanikkonnal või meestel keskmiselt.

Soolise palgalõhe suurust mõjutavad nii soolised stereotüübid, ebavõrdne hoolduskoormuse jagamine kui ka sooline segregatsioon – naised ja mehed on koondunud õppima ja töötama erinevatesse valdkondadesse. 2021/2022. õppeaastal oli kutse- ja kõrghariduses hariduse erialadel õppijatest mehi kõigest 11%, tervise ja heaolu erialadel 15% ning humanitaaria ja kunsti erialadel 32%. Samal ajal on kõige kiirema kasvupotentsiaali ja suurima tööjõuvajadusega IKT-valdkonnas meeste osakaal õppurite seas üle 70%. OECD 2022. aasta raport toob välja, et Eesti jääb ühiskonnas valitsevate püsivate sooliste erinevuste tõttu iga-aastaselt ilma märkimisväärselt majanduskasvust. sh kõige suurem majanduse kasvupotentsiaal peitub naiste ja meeste erialaste erinevuste vähendamises tööturul ning tasustamata kodu- ja hooletööde tegemise võrdsemas jaotuses. Samuti aitab palgalõhe vähenemisele kaasa palkade läbipaistvuse suurendamine ning palga määramise ühtsete aluste loomine organisatsioonides.

Järgneva nelja aasta jooksul on vajalik:

- soolise võrdõiguslikkuse seaduse tõhusam rakendamine ja vastavate parandusettepanekute väljatöötamine;
- tööandjatele digitaalse tööriista Palgapeegel arendamine, et tõhustada võrdse ja võrdväärse töö eest võrdse palga maksmist ning palkade läbipaistvust;
- Soolise segregatsiooni vähendamine hariduses ja tööturul, sh eriti valdkondades, kus sooline segregatsioon on kõige suurem ning haridustöötajate, karjääri- ja personalispetsialistide ning tööandjate oskuste ja koostöö parandamine soolise segregatsiooni ja ebavõrdsuse vähendamiseks;
- kesksete soolõime põhimõtete ja praktikate senisest tõhusama kasutuselevõtu soodustamine kõikides ministeeriumides, pakkudes selleks koolitust, nõustamist ning tööriistu;
- professionaalse valdkondliku huvikaitse arengu võimestamine, toetades soolist võrdsust edendavaid huvikaitseorganisatsioone strateegilise partnerluse kaudu.

5.3 Programmi tegevuste täitmise analüüs

Tegevused, mis aitavad ellu viia riigi pikaajalist arengustrateegiat „Eesti 2035“, on strateegia tegevuskavas olevate vajalike muutuste kaupa välja toodud tulemusaruande lisas nr 2.

- **Soolise võrdõiguslikkuse valdkonna arendamiseks** kujundati ja kaitsti Eesti seisukohti 2022. aasta lõpus jõustunud [EL börsiettevõtete juhtkondade soolise tasakaalu suurendamise direktiivi läbirääkimistes](#).
- 2022. aastal viidi ellu [teadusprojekt “Soolise palgalõhe vähendamine” \(REGE\)](#), mis aitas selgitada märkimisväärsed soolise palgalõhe põhjuseid Eestis ning kujundada vajalikke poliitikameetmeid selle vähendamiseks. Uurimisprojekti raames välja töötatud

digitaalse tööriista kontseptsiooni põhjal alustas Sotsiaalministeerium koostöös Statistikaametiga registriandmetel põhineva digitaalse tööriista „Palgapeegel“ välja töötamist, mis valmib 2024. aastal.

- **Soolõime institutsionaalse võimekuse edendamiseks** loodi poliitikakujundajatele soolise võrdõiguslikkuse edendamise digikoolitus ning võrdõiguslikkuse kompetentsikeskus koostas struktuurivahendite perioodi 2021-2027 meetmete planeerijatele ja rakendajatele soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise nõuetega mõjusamaks arvestamiseks juhendmaterjale ning pakkus nõustamist ja tuge.
- **Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik** tegi Riigikogule ettepaneku liita Võrdse kohtlemise seadus ning soolise võrdõiguslikkuse seadus, et nendes seadustes väljatoodud kaitstavad tunnused ja valdkonnad oleks ühtlustatud vastavaks põhiseadusele ja õiguskantsleri poolt juba rakendunud tegevusele ning tagaks inimestele võrdsuspõhiõiguste teemal parema ja lihtsama arusaadavuse. Voliniku kantselei lõpetas 2022. aasta jooksul edukalt Euroopa Komisjoni kaasrahastusega projekti „[Soolise võrdõiguslikkuse suurendamine töö- ja eraelu tasakaalustamise võimekuse tõstmise abil](#)“. Projekti käigus valmis veebileht <https://toopereelu.ee/>, millele on koondatud lühivideod, juhendid töö- ja pereelu ühitamiseks ja [õpimäng Elutorn](#). Samuti viidi voliniku kantselei poolt ellu maakleritele, üürileandjatele ja üürijatele suunatud kampaania „Eluruumi väljaüürimine - anna kõigile võrdne võimalus!“, kuna Ukraina sõjapõgenikega seoses vajasis võrdse kohtlemise nõuded korteri välja üürimise teenuse pakumisel täiendavat selgitamist.

5.4 Aruandeaasta programmi ja programmi tegevuse eelarve täitmine

Soolise võrdõiguslikkuse programm	Esialgne eelarve (tuhat eurot)	Lõplik eelarve (tuhat eurot)	Täitmine (tuhat eurot)
Kulud kokku	1 396	1 707	1 345
Tegevus 1.1. Soolise võrdõiguslikkuse valdkonna arendamine			
Kulud	779	681	588
Tegevus 1.2. Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik			
Kulud	616	1 026	757

Soolise võrdõiguslikkuse programmi lõplik eelarve kujunes esialgsest eelarvest **0,3 mln eurot** suuremaks. Lõpliku eelarve moodustanud olulisemad muudatused olid:

- 2021. aastast üle toodud vahendid – programmi eelarve suurenes 0,5 mln eurot, sh välisvahendeid toodi 2021. aastast üle 0,1 mln eurot.
- välisvahenditega seotud muudatused – programmi eelarve suurenes 0,1 mln eurot (koos üle toodud välisvahenditega suurenemine kokku 0,2 mln eurot).

Programmi tegevuste lõikes jaguneb eelarve suurenemine järgmiselt:

- Soolise võrdõiguslikkuse valdkonna arendamine – eelarve vähenes 0,2 mln eurot.
- Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik – eelarve suurenes 0,4 mln eurot.

Eelarve kasutus oli lõplikust eelarvest **0,4 mln eurot** väiksem. Sellest 2023. aastasse kantakse muuhulgas üle pisut alla 0,1 mln euro soolise võrdõiguslikkuse tegevuste kohustuste katteks, mis 2022. aastal jäid lõpetamata.

6. Laste ja pere programme

Programmi nimi	Laste ja pere programme
Programmi eesmärk	Laste ja pere heaolu suurendamine ning elukvaliteedi parandamine, soodustades seeläbi laste sündi
Strateegia „Eesti 2035“ siht (alasihi täpsusega)	Hooliv ühiskond on tähelepanelik ja abivalmis. Siin on igaühel võimalus eneseteostuseks terve elukaare ulatuses ning tagatud on selleks vajalik tugivõrk. Töö-, pere- ja eraelu ühitamine on toetatud, ühiskondlikesse ja kultuurilistesse tegevustesse panustab igaüks sõltumata east ning inimeste heaolu on paranenud.
Programmi periood	2022–2025
Peavastutaja (ministeerium)	Sotsiaalministeerium
Kaasvastutajad (oma valitsemisala asutused)	Sotsiaalkindlustusamet (SKA), Tervise Arengu Instituut (TAI)

6.1 Programmi ja programmi meetme mõõdikud

Programmi tegevuste tasandi mõõdikud on kajastatud tulemusaruande lisa nr 1.

Programmi mõõdikud		Tegelik			Sihttase	
		2020	2021	2022	2022	2023
Soovitud laste arv ja tegelik laste arv <i>Allikas: Special Eurobarometer, Euroopa Komisjon</i>	naistel	0,88 (2011.a)	–	–	erinevus väheneb	erinevus väheneb
	meestel	1,55 (2011.a)	–	–	erinevus väheneb	erinevus väheneb
Osakaal lastest (4.–11. klass), kes on eluga üldiselt rahul <i>Allikas: Lapse õiguste ja vanemluse uuring 2018, Praxis</i>		82% (2018.a)	–	–	jääb samale tasemele või tõuseb	jääb samale tasemele või tõuseb
0–2-aastaste lastega 20–49-aastaste meeste ja naiste tööhõivemäära erinevus ehk hõivelõhe <i>Allikas: Statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring¹</i>		60 pp	43,8 pp	28,3 pp	59 pp	55 pp

¹ Alates 2021. aastast on indikaatoris aeg-rea katkestus, mis vähendas hõivelõhet hüppeliselt peamiselt seetõttu, et uue Eesti tööjõu-uuringu meetodika järgi loetakse töötajaks ehk (tööga) hõivatuks ka isik, kes uuritava ajavahemikul ajutiselt ei töötanud vanemapuhkusel viibimise tõttu.

6.2 Programmi olukorra analüüs

2021. aastal langes lastega leibkondade suhteline vaesus 13%-ni (2020. aastal 14,2 %), kuid absoluutne vaesus tõusis 4,2%-ni (2020. aastal 2,2%). Jätkuvalt puudutab lastega leibkondade seas vaesus enim üksikvanemaga leibkondi, kellest kolmandik (32,7%) elas 2021. aastal suhtelises vaesuses.

Mehed kasutavad üha enam isa- ja vanemapuhkusele jäämise võimalusi, mis toetab sooliselt tasakaalustatumat töö- ja pereelu ühitamist. 2022. aastal suurenes isade osakaal jagatava vanemahüvitise saajate seas 18,1%-ni (17,1% 2021 aastal). Alates 1. juulist 2020, kui isad said hakata kasutama neile ette nähtud kuuajast vanemahüvitise osa, kuni 2022. aasta lõpuni, on isa vanemahüvitise võimalust kasutanud või planeerinud kasutada 77% isadest.

Laste ja lastega pere abivajaduse õigeaegses märkamise ja neile toe pakkumises on võtmeroll kohalikel omavalitsustel. Kohalike omavalitsuste sotsiaaltöötajate poolt registreeritud lastekaitse

teemalised pöördumised on tõusutrendis – 2022. aastal ligi 10 000 pöördumist (2021. aastal enam kui 8500), sh 775 pöördumist seoses väärkohtlemise või hädaohus oleva lapsega (2021. aastal 722). Kasvus on rolli mänginud nii ajutise kaitsega inimeste pöördumised (2022. aastal 885 pöördumist, sh 54 seoses väärkohtlemise või hädaohus oleva lapsega) kui ka abivajavate laste parem märkamine ning lastekaitse spetsialistide arvu tõus. Tõsisemate juhtumite arv, kus laps on perest eraldatud, on aasta-aastalt vähenenud (2021. aastal 255 last). Samuti on vähenemas asendushooldusel olevate laste arv ja osakaal (2021. aasta lõpus 2213 last), perepõhisel asendushooldusel viibis 2021. aastal 64% asendushooldusel lastest.

Järgneva nelja aasta jooksul on vajalik:

- erivajadusega laste tugisüsteemi reformiga jätkamine, mis võimaldab lapse abivajaduse kiirelt tuvastada, lihtsustab vajadustele vastava abi saamist ning tagab vajalikud tugimeetmed eelkõige lapse igapäevases viibimiskohas;
- praeguse lastekaitsekorralduse uuendamine, et tagada abivajavatele lastele tõhus ja eesmärgipärane abi;
- uute teenuste ja muude sekkumiste arendamine suure abivajadusega ja kompleksprobleemidega lastele, et pakkuda nende vajadustele vastavat tõhusat abi ning kaitsta neid ühiskonnaelust väljalangemise eest;
- lastega peredele suunatud teenuste kättesaadavuse parandamine ning suuremal määral vanemahariduse arendamine.

6.3 Programmi tegevuste täitmise analüüs

Tegevused, mis aitavad ellu viia riigi pikaajalist arengustrateegiat „Eesti 2035“, on strateegia tegevuskavas olevate vajalike muutuste kaupa välja toodud tulemusaruande lisas nr 2.

- **Laste ja perede valdkonna arendamise** raames võeti 2022. aasta lõpus vastu [perehüvitiste seaduse muudatused](#), toetamaks lastega perede majanduslikku toimetulekut ja suurendamaks kindlustunnet perelisa planeerimisel. Muudatustega suurendati esimese ja teise lapse, üksikvanema lapse toetuse ja lasterikka peretoetuse suurus. Samuti maksti lapsetoetuse saajatele novembris ühekordset hinnatõusu leevendamise toetust 50 eurot. Täiendavalt valmis lapse saamise sündmusteenuse I etapp, mille tulemusena leiavad lapsevanemad lapse saamisega seonduvatele küsimustele vastused [riigiportaalist](#).
- **Vanemlike oskuste arendamiseks** suurenes tõenduspõhise vanemlusprogrammi „Imelised aastad“ elluviimise maht ning toimus 121 põhiprogrammi gruppi 58 kohalikus omavalitsuses ja kolmes laste vaimse tervise keskses. Samuti toimus positiivse vanemluse teavitustöö [www.tarkvanem.ee](#) ja sotsiaalmeedia kaudu ning 2022. aasta sügisest said kohalikud omavalitsused taotleda toetust „Imelised aastad“ vanemlusprogrammi korraldamiseks uussisserändajatele. 1. septembrist 2022 käivitus tasuta [riiklik perelepõhiste teenuste](#).
- **Toimiva lastekaitse süsteemi tagamiseks** alustas Sotsiaalkindlustusamet mentorlusteenuse osutamise KOV-ide lastekaitsetöötajatele. Täiendavalt valmistati ette muudatused, millega viidi lastekaitse- ja asendushoolduse valdkonna koolitused alates 1. jaanuarist 2023 Tervise Arengu Instituudist üle Sotsiaalkindlustusametisse, et aidata kaasa valdkonna terviklikule arendamisele (koolitused, teenuste sisuline arendamine ja kohalike omavalitsuste toetamine on koondunud ühte asutusse).

- **Seksuaalselt väärkoheldud laste toetamiseks** avati oktoobris Pärnus uus [lastemaja](#), mis on Eestis neljas omataoline. Lasteabi teenuse raames võimaldati uue teenusena saada e-terapeudi nõustamist, mida 2022. aastal kasutati 550 korral. Täiendavalt võeti juunis vastu määrus [„Lapse abistamine seksuaalse väärkohtlemise juhtumitel“](#).
- **Riskikäitumisega noorte toetamiseks** võeti taastava õiguse teemas fookus laste ja noorte konfliktide ennetamisele. Valmisid kahe mudeli (kogukonda naasva noore toetamine läbi taastava praktika, taastava kohtumise vahendamine rasketes juhtumites) kirjeldused ja koolitused ning viidi läbi taastava õiguse protsessis osalenute tagasiside uuring. Sotsiaalkindlustusameti ja Justiitsministeeriumi koostöös valmis [taastava õiguse taskuraamat](#). Kinnise lasteasutuse teenusel viibiva lapse kogukonda naasmise toetamiseks töötas Sotsiaalkindlustusamet välja jätkutoe mudeli.
- **Puudega laste toetamiseks** võeti vastu [seadusemuudatused](#), mis võimaldavad KOV-i sotsiaaltöötajal saada Sotsiaalkindlustusametilt andmeid perede kohta, kus kasvab puudega laps, et pakkuda omavalitsuse poolt perele vajalikke teenuseid ja tuge, mis aitavad ennetada abivajaduse süvenemist. 2022. aastal lõppes välisvahenditest rahastatud puudega laste tugiteenuste projekt, mille toetust kasutas perioodil 2021-2022 74 KOVi. Tänu projektile paranes koostöö haridus- ja sotsiaalvaldkonna vahel ning laste toetamine tuli valdkondade üleses võrgustikutöös ühtsemasse fookusesse.
- **Asendushoolduse valdkonnas** võeti kohalike omavalitsustega aasta jooksul kestnud läbirääkimiste tulemusel vastu otsus asendus- ja järelhooldusteenuse rahaliste vahendite toetusfondist tulubaasi viimise osas ning koostöös Rahandusministeeriumiga valmistati ette vastavad seadusemuudatused, mis võimaldaks üleviimist alates 2024. aasta algusest. Muudatus aitab kaasa omavalitsuste suuremale paindlikkusele asendushoolduse ennetamisel ja korraldamisel ning tagab püsivama eelarvekasvu valdkonna rahastamiseks. Sotsiaalkindlustusameti eestvedamisel töötati välja last kasvatavate isikute ja teenuse vahetute juhtide kompetentsimudelid, mis aitavad kaasa teenuse kvaliteedi paranemisele.

6.4 Aruandeaasta programmi ja programmi tegevuse eelarve täitmine

Laste ja perede programm	Esialgne eelarve (tuhat eurot)	Lõplik eelarve (tuhat eurot)	Täitmine (tuhat eurot)
Kulud kokku	814 924	856 250	816 609
Tegevus 1.1. Laste ja perede valdkonna arendamine			
Kulud	1 230	1 997	1 345
Tegevus 1.2. Toimiv lastekaitseüsteem			
Kulud	2 974	3 558	2 982
Tegevus 2.1. Vanemlike oskuste arendamine			
Kulud	1 598	1 781	1 599
Tegevus 2.2. Riskikäitumisega noorte toetamine			
Kulud	3 086	3 660	3 479
Tegevus 2.3. Puudega laste toetamine			
Kulud	17 156	20 732	18 744
Tegevus 2.4. Asendushooldus ja perepõhine asendushooldus			
Kulud	1 723	4 041	2 459

Tegevus 3.1. Hüvitised ja toetused lastele ja peredele			
Kulud	787 158	820 480	768 001

Laste ja perede programmi lõplik eelarve kujunes esialgsest eelarvest **41,3 mln eurot** suuremaks. Lõpliku eelarve moodustanud olulisemad muudatused olid:

- 2022. aasta lisaeelarve – programmi eelarve suurenes 21,9 mln eurot, millest 19 mln eurot eraldati peretoetuste ja hüvitiste maksmiseks Ukraina sõjapõgenikele ning 1,1 mln eurot puudega laste toetamiseks.
- Vabariigi Valitsuse reservi eraldised – programmi eelarve suurenes 14,0 mln eurot, millest 13,6 mln eurot eraldati ühekordse 50-eurose hinnatõusu leevendamise toetuse maksmiseks lastega peredele.
- 2021. aastast üle toodud vahendid – programmi eelarve suurenes 3,4 mln euro võrra.
- välisvahenditega seotud muudatused – programmi eelarve suurenes 1,0 mln eurot.

Programmi tegevuste lõikes jaguneb eelarve suurenemine järgmiselt:

- Laste ja perede valdkonna arendamine – eelarve suurenes 0,8 mln eurot.
- Toimiv lastekaitstesüsteem – eelarve suurenes 0,6 mln eurot.
- Vanemlike oskuste arendamine – eelarve suurenes 0,2 mln eurot.
- Riskikäitumisega noorte toetamine – eelarve suurenes 0,6 mln eurot.
- Puudega laste toetamine – eelarve suurenes 3,6 mln eurot.
- Asendushooldus ja perepõhine asendushooldus – eelarve suurenes 2,3 mln eurot.
- Hüvitised ja toetused lastele ja peredele – eelarve suurenes 33,3 mln eurot.

Eelarve kasutus oli lõplikust eelarvest **39,6 mln eurot** väiksem, enamus sellest (36,1 mln eurot) oli piirmäärata kulude jääk ning enim jäi kasutamata vanemahüvitisteks kavandatud vahendeid (27,1 mln eurot). Piirmääraga kuludest viiakse 2023. aastasse muuhulgas üle 1,1 mln eurot lisaeelarve vahendeid, millest 1,0 mln Ukraina sõjapõgenikega seotud psühhosotsiaalse kriisiabi teenuse osutamiseks.

LISA 1 Programmide meetme ja tegevustasandi mõõdikud

TÖÖTURUPROGRAMM					
Tegevuse mõõdikud	Tegelik			Sihttase	
	2020	2021	2022	2022	2023
Meede 1. Kõrge tööhõivetaseme saavutamine ja hoidmine					
Tegevus 1.1. Tööturupoliitika kujundamine ja elluviimise korraldamine					
Tööturupoliitika toetab tööhõive kõrget taset ja pikaajalist tööelus osalemist <i>Allikas: Sotsiaalministeerium</i>	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah
Tegevus 1.1.2. Aktiivsed ja passiivsed tööturuteenused					
Töele liikunud töötute (v.a vähenenud töövoimega töötud) osakaal registreeritud töötutest <i>Allikas: Eesti Töötukassa</i>	53,8%	57,5%	57,6%	56,0%	60,0%
Töele liikunud vähenenud töövoimega töötute osakaal vähenenud töövoimega registreeritud töötutest <i>Allikas: Eesti Töötukassa</i>	43,2%	47%	48,8%	45,0%	48,0%
Töele rakendunute (v.a vähenenud töövoimega rakendunud) hõives püsimine, (%) <i>Allikas: Eesti Töötukassa</i>	80,7%	83%	84,1%	≥ 80%	≥ 80%
Vähenenud töövoimega tööle rakendunute hõives püsimine, (%) <i>Allikas: Eesti Töötukassa</i>	80,8%	81,7%	83,2%	≥ 80%	≥ 80%
Registreeritud töötute (v.a vähenenud töövoimega töötud) töötuse mediaankestus, päevade arv <i>Allikas: Eesti Töötukassa</i>	134	177	171	160	156
Vähenenud töövoimega registreeritud töötute töötuse mediaankestus, päevade arv <i>Allikas: Eesti Töötukassa</i>	185	218	208	197	195
Uute töötuskindlustushüvitise saajate osakaal uutest registreeritud töötutest, % <i>Allikas: Eesti Töötukassa/ Sotsiaalministeerium</i>	44%	37%	29%	35,3%	35,1%
Tegevus 1.1.3. Tööelu kvaliteet					
Üle 3 töövõimetuspäevaga tööõnnetuste arv 100 000 hõivatu kohta <i>Allikas: Tööinspeksioon, Statistikaamet</i>	480,6	513,8	464,9	< 500	< 500
Tööõnnetuste tagajärjel kaotatud tööpäevade arv 100 hõivatu kohta <i>Allikas: Tööinspeksioon, Eesti Tervisekassa</i>	22,2	21,7	20,9	< 20	< 20
Tegevus 1.1.4. Erivajadustega inimeste toimetulek ja tööalane tegevus					
HEV õppijate rakendamine tööturul või edasiõppes, % <i>Allikas: Sotsiaalministeerium</i>	–	–	–	–	–

HOOLEKANDEPROGRAMM					
Tegevuse m õ õdikud	Tegelik			Sihttase	
	2020	2021	2022	2022	2023
Meede 1.1. Iseseisvat toimetulekut toetavate ja kvaliteetsete sotsiaalteenuste ning vajadustele vastavate hooldusvõimaluste tagamine					
Tegevus 1.1.1. Hoolekande valdkonna arendamine					
Hoolekandepoliitika on kujundatud ja elluviimine korraldatud <i>Allikas: Sotsiaalministeerium</i>	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah
Tegevus 1.1.2. Sotsiaalhoolekandeteenused					
Iseseisvat toimetulekut toetavate teenuste ja õ pp ä varingse institutsionaalse erihooldusteenuse t ä idetud teenusekohtade suhtarv <i>Allikas: Sotsiaalministeeriumi hoolekandestatistika, Sotsiaalkindlustusamet</i>	2,4	2,9	–	2,9	2,9
Enam kui 30 inimesega teenuse ü ksuses elavate õ pp ä varingset erihooldusteenust saavate ps ü h il ise erivajadusega inimeste osakaal õ pp ä varingse erihooldusteenuse saajatest, % <i>Allikas: Sotsiaalministeeriumi hoolekandestatistika, Sotsiaalkindlustusamet</i>	37	35	–	32	26
KOVi korraldatavaid toetavaid teenuseid ja õ pp ä varingset hooldusteenust saavate inimeste suhtarv <i>Allikas: Sotsiaalministeerium</i>	0,7	0,7	–	0,8	0,8
Meede 1.2. Ohvritele ja vägivallatsetajatele suunatud teenuste osutamine ja ohvritele hüvitise tagamine					
Tegevus 1.2.1. Ohvriabi arendamine					
Ohvri ä bi poliitika on kujundatud ja elluviimine korraldatud <i>Allikas: Sotsiaalministeerium</i>	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah
Tegevus 1.2.2. Teenused ohvritele ja vägivallatsetajatele					
Klientide rahulolu ohvri ä bi n õ ustamisteenusega <i>Allikas: Sotsiaalkindlustusamet</i>	78%	–	–	v ä hemalt 80% soovitaks	v ä hemalt 80% soovitaks
Meede 1.3. Võrdse kohtlemise edendamine, võrdsete võimaluste tagamine ja ligipäasetavuse suurendamine					
Tegevus 1.3.1. Võrdse kohtlemise ja võrdsete võimaluste arendamine					
Mitmekesise t õ ökoha m ä rgise saanud organisatsioonide arv <i>Allikas: Sotsiaalministeerium</i>	32	32	49	suureneb	suureneb
Inimeste osakaal, kes tunneksid end mugavalt, t õ ötades koos inimesega, kes kuulub seksuaalv ä hemuste hulka <i>Allikas: Sotsiaalministeerium</i>	–	–	–	–	–
Inimeste osakaal, keda h ä iriks, kui k õ rgel poliitilisel amet ik ohal on inimene, kes kuulub seksuaalv ä hemuste hulka <i>Allikas: Sotsiaalministeerium</i>	–	–	–	–	–

SOTSIAALKINDLUSTUSE PROGRAMM					
Tegevuse m õ odikud	Tegelik			Sihttase	
	2020	2021	2022	2022	2023
Meede 1.1. Hüvitiste maksmine, skeemide arendamine ja inimeste püriülest liikumist arvestava sotsiaalkindlustussüsteemi kujundamine					
Tegevus 1.1.1. Sotsiaalkindlustuse valdkonna arendamine					
Sotsiaalkindlustuspoliitika on kujundatud ja elluviimine korraldatud <i>Allikas: Sotsiaalministeerium</i>	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah
Tegevus 1.1.2. Pensionid, toetused ja hüvitised					
65-aastaste ja vanemate elanike suhtelise vaesuse m ä är, % <i>Allikas: Statistikaamet, Eesti Sotsiaaluuring</i>	40,6%	52,4%	–	j ä ab samale tasemele v õ i v ä heneb	j ä ab samale tasemele v õ i v ä heneb
Puudega inimeste toetuste m õ ju 18–64-aastaste puudega inimeste absoluutse vaesuse v ä hendamisele, % <i>Allikas: Statistikaamet, Eesti Sotsiaaluuring, Sotsiaalministeeriumi arvutused</i>	... ³ (2019)	–	–	j ä ab samale tasemele v õ i suureneb	j ä ab samale tasemele v õ i suureneb
Eesti keskmise brutovanaduspension i suhe keskmisesse brutopalka <i>Allikas: Statistikaamet, Sotsiaalkindlustusamet, Sotsiaalministeeriumi arvutused</i>	36%	36%	33%	34%	34%
Rahvapension i suhe keskmisesse brutopalka <i>Allikas: Statistikaamet, Sotsiaalkindlustusamet, Sotsiaalministeeriumi arvutused</i>	15%	16%	16%	15%	15%
Lepingute alusel pension i saajate arv kokku <i>Allikas: Sotsiaalkindlustusamet</i>	18 148	19 365	20 624	19 348	19 948
V ä lismaal elavad isikud, kes saavad lepingute ja riigis i ses e õ i guse alusel Eesti pension i <i>Allikas: Sotsiaalkindlustusamet</i>	15 785	17 247	17 969	15 450	15 450
Tegevus 1.1.3. Muu materiaalne abi inimestele					
Osakaal toiduabi saajatest, kes hindavad, et toiduabi saamine on muutnud nende v õ i nende leibkonnaliikmete elu, % <i>Allikas: Euroopa abifondist enim puudust kannatavate isikute jaoks abi saajate uuring</i>	76% (2017)	–	–	–	–

³ 2019 - 2021. a tõeealiste puudega inimeste absoluutse vaesuse määra andmeid ei avaldatud valimi piirangute tõttu.

SOOLISE VÕRDÕIGUSLIKKUSE PROGRAMM						
Tegevuse mõõdikud	Tegelik			Sihttase		
	2020	2021	2022	2022	2023	
Meede 1.1. Meeste ja naiste võrdse majandusliku sõltumatuse toetamine ning soolise tasakaalu suurendamine kõigil otsustus- ja juhtimistasanditel						
Tegevus 1.1.1. Soolise võrdõiguslikkuse valdkonna arendamine						
Soolise võrdõiguslikkuse poliitika on kujundatud ja elluviimine korraldatud <i>Allikas: Sotsiaalministeerium</i>		Jah	Jah	Jah	Jah	Jah
Nende naiste ja meeste osakaal, kelle arvates mees peaks olema pere peamine toitja, naine peamine koduste tööde eest vastutaja, % <i>Allikas: Soolise võrdõiguslikkuse monitooring</i>	mees pere peamine toitja	46% (2016)	34% (2021)	–	–	–
	naine peamine koduste tööde eest vastutaja	28% (2016)	17% (2021)	–	–	–
Nende 15–19-aastaste naiste ja meeste osakaal, kelle arvates mehed saavad hooldamisega seotud töökohtadel sama hästi hakkama kui naised ning naised saavad tehnilisi oskusi nõudvatel töökohtadel sama hästi hakkama kui mehed, % <i>Allikas: Soolise võrdõiguslikkuse monitooring</i>	mehed saavad hooldamisega seotud töökohtadel sama hästi hakkama kui naised	66% (2016)	77% (2021)	–	–	–
	naised saavad tehnilisi oskusi nõudvatel töökohtadel sama hästi hakkama kui mehed	58% (2016)	69% (2021)	–	–	–
Tegevus 1.1.2. Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik						
Nende elanike osakaal, kes pöördusid ebavõrdse kohtlemise kogemise korral võrdõigusvoliniku poole, % <i>Allikas: Sotsiaalministeerium, soolise võrdõiguslikkuse monitooring</i>		28% (2016)	32% (2021)	–	–	–

LASTE JA PEREDE PROGRAMM					
Tegevuse moodsid	Tegelik			Sihttase	
	2020	2021	2022	2022	2023
Meede 1.1. Lapse õigused on tagatud, toimiv lastekaitseüsteem väärtustab iga last, tema arengut ja heaolu					
Tegevus 1.1.1. Laste ja perede valdkonna arendamine					
Laste- ja perepoliitika arendamiseks kavandatud tegevused on ellu viidud <i>Allikas: Sotsiaalministeerium</i>	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah
Tegevus 1.1.2. Toimiv lastekaitseüsteem					
Hädaohus ja väärkoheldud lastega seotud pöördumiste arv <i>Allikas: Sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregister</i>	569	722	775	väheneb	väheneb
Perest eraldatud laste osakaal 0–17-aastastest lastest <i>Allikas: Sotsiaalministeerium, Statistikaamet</i>	0,11%	0,10%	0,12%	langeb	langeb
Meede 1.2. Lastele ja peredele suunatud teenused on kvaliteetsed ja vastavad perede vajadustele					
Tegevus 1.2.1. Vanemlike oskuste arendamine					
Lapsevanemad, kes tunnevad, et vajaksid nõu ja abi, ent ei tea, kuhu või kelle poole pöörduda või ei söanda kellegi poole pöörduda <i>Allikas: Laste õiguste ja vanemluse uuring, Praxis</i>	53% (2018)	–	–	langeb	langeb
Laste kehalise karistamise aktsepteerimine vanemate poolt <i>Allikas: Laste õiguste ja vanemluse uuring, Praxis</i>	42% (2018)	–	–	langeb	Langeb
Tegevus 1.2.2. Riskikäitumisega noorte toetamine					
14–17-aastaste kuriteos kahtlustatavate suhtarv 10 000 samaealise inimese kohta <i>Allikas: Politsei- ja Piirivalveamet, Statistikaamet</i>	136	96	77	väheneb	väheneb
Tegevus 1.2.3. Puudega laste toetamine					
Nende puudega laste vanemate või peamiste hooldajate osakaal, kes ütlevad, et pole saanud kasutada üldse või piisavalt sotsiaalteenust või sotsiaalteenuseid, kuid vajaksid neid oma puudega lapse jaoks või vajaksid enam <i>Allikas: Puuetega lastega perede toimetuleku ja vajaduste uuring</i>	30% (2017)	–	–	langeb	langeb
Nende lapsevanemate osakaal, kes 6 kuud pärast lapsehoiu ja/või puudega laste tugiteenuse saamise algust on tööturul <i>Allikas: Sotsiaalministeerium</i>	77,16%	77,29%	64%	jääb samale tasemele või tõuseb	jääb samale tasemele või tõuseb
Tegevus 1.2.4. Asendushooldus ja perepõhine asendushooldus					
Mitteinstitutsionaalsele asendushooldusele paigutatud laste osakaal kõigist asendushooldusele paigutatud lastest <i>Allikas: Sotsiaalministeerium</i>	65%	64%	–	68%	69%
Meede 1.3. Eestis on perede adekvaatset majanduslikku toimetulekut ning töö ja pereelu ühitamist toetav sotsiaalkaitseüsteem					
Tegevus 1.3.1. Hüvitised ja toetused lastele ja peredele					
Peretoetuste ja vanemahüvitise mõju 0–17-aastaste laste absoluutse vaesuse vähendamisele, % <i>Allikas: Statistikaamet, Eesti sotsiaaluuring</i>	64%	62%	67%	väheneb	Väheneb
Meeste osakaal isikutest, kellele on aasta jooksul määratud vanemahüvitis (esmakordsed määramised), % <i>Allikas: Sotsiaalkindlustusamet</i>	17,2%	17,1 %	18,1 %	21,9%	23,9%

LISA 2 Panus riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ tegevuskava elluviimisesse

Strateegia „Eesti 2035“ vajalikud muutused	Sotsiaalministeeriumi 2022. aasta olulisemad tulemused
F. Suurendame ühiskondlikku sidusust ja võrdseid võimalusi hariduses ning tööturul	<ul style="list-style-type: none"> noortegarantii tugevdamise riigisisene tegevuskava perioodiks 2022–2027;
A. Kujundame tervikliku rahvastiku- ja perepoliitika kestliku rahvastiku ja heaolu tagamiseks	<ul style="list-style-type: none"> perehüvitiste muudatused (lastetoetused, lasterikka pere toetus, üksikvanema toetus);
C. Toetame vaimset tervist ning vähendame vaimset ja füüsilist vägivalda	<ul style="list-style-type: none"> uue ohvriabi seaduse vastuvõtmine;
D. Nüüdisajastame töötervishoiu tervist toetavaks ja vähendame inimeste töövõimekadu	<ul style="list-style-type: none"> õigusaktide muudatused, millega toodi seadusesse tervikliku töötervishoiuteenuse mõiste; töötervishoiuarstidele mõeldud teaduspõhise käsitlusjuhendi loomine;
G. Uuendame sotsiaalkaitse korraldust, arvestades ühiskondlikke muutusi	<ul style="list-style-type: none"> sooduspensionite reformi elluviimine; töötuskindlustushüvitise maksmise perioodi muutmine sõltuvaks majandusolukorrast; uue tööturumeetmete seaduse vastuvõtmine;
H. Parandame erivajadusega inimeste heaolu ja ühiskondlikku aktiivsust ning tõhustame pikaajalise hoolduse süsteemi	<ul style="list-style-type: none"> üldhoolduse reformi elluviimine; ligipääsetavuse seaduse vastuvõtmine; sotsiaalhoolekande seaduse muudatused;
D. Parandame riigi rahvusvahelist positsiooni ja tagame julgeoleku ning turvalisuse	<ul style="list-style-type: none"> Ukraina sõjapõgenike vastuvõtmine ja Eestis kohanemise toetamine; sotsiaal- ja töövaldkonna asutuste kriisivalmiduse tõstmine ja toimepidevuse tagamine;

Positiivsed arengud:

- Ukraina sõjapõgenike vastuvõtmine ja Eestis kohanemise toetamine, mille raames on 2022. aastal sõjapõgenikele pakutud erinevaid toetusi ja teenuseid (sh psühhosotsiaalset kriisituge ning ajutise majutuse teenust).
- Sooduspensionite reformi elluviimine, mis muudab pensionisüsteemi õiglasemaks ning suurendab pensionisüsteemi rahalist jätkusuutlikkust.
- Üldhoolduse reformi elluviimine, millega hooldekodukoht muutub inimestele paremini kättesaadavaks ja hooldusteenus inimesekesksemaks.
- Töötuskindlustushüvitise süsteemi muutmine, millega hüvitise maksmise periood sõltub majandusolukorrast, pakkudes töötutele keerulistel aegadel suuremat kindlustunnet.

Väljakutsed:

- Kriisideks valmisoleku ja haldusala asutuste toimepidevuse tagamine, mis võimaldab
- Pikaajalise hoolduse reformiga jätkamine ning erihoolekande kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamine
- Miinimumpensioni suurendamine ja tööandjapensioni arendamine